

ZORA

ČASOPIS ZABAVI i PODUKU.

Pregled. Iz Hamleta III. 3. — Ptičar Blažič. — Milica in Sofija. — Potovanje v Rim. — Književni ogled. —

Hamlet, kraljevič Danski.

Žaloigra v petih dejanjih.

Zložil Villiam Shakespeare, iz angležkega poslovenil Dragotin Šaupertl.

Tretje dejanje.

Tretji prizor.

Kralj (sam).

Kralj. O joj! moj greh je gnil, smrdi k nebesom!
Na njem leži prokletstvo prvo, najstarejše:
Oj, bratomorstvo! — Moliti nij mi moč,
Če ravno silen sta naklón kot volja;
Močnejši dolg podira močni sklep,
In kakti človek, dvoje delo imajoč,
Stojim dvojéč, kaj bi najprej prijel,
Opuščam pak oboje. — No, bila debelejša
Prokleta roka ta, kak je,
Od brátovske krvi, al' nima
Nebó dobrótno deža dosti,
Umiti belo jo ko sneg? — Čemú je milost,
Če lica svojega ne kaže grehu?
Al' nima dvoje te moči molitev:
Pad zadržati, ino odpuščenja
Sprostiti padlim? — Vzdignil bom oči.
Storjén je pad moj. Pa kakó v prid sebi

Naj mólim? — „Grd odpusti mi umor!“ —
 A to ne more biti, ker še vse
 Imam, za kar sem mor storil: to krono,
 Čestipohlepnost, in kraljico.
 Al temu gre odpúst, ki nósi še svoj dolg?
 Na svetu tem popačenem lehkó si
 Pravico dolg odkúpi zlatom,
 In vidi se, plačilo da hudobno
 Zakóne si kupuje le prevečkrat;
 No zgoraj nij takó!
 Slepárstvo tamkaj ne veljá, tam čin
 Razkrit leži v nagóti svoji pravi,
 In grehov, koje smo storili,
 Navzóč smo siljeni spovedat' se.
 In zdaj, kaj mene čaka? — Skúšati,
 Kaj kès premore. In kaj on ne premore?
 No kaj premore, če kesáti se ne morem?
 O reva! Prsi, črne kakor smrt!
 O vjeta duša! v boju za svobodo
 Zapletaš se še bolj. Pomóžite
 Mi angeli, poskušajte, duhovi!
 Upógnite, kolena trda se!
 In srce ti iz kit jeklenih,
 Postani méhko, kakor žile dójenčka!
 Nemára bo še dobro vse!

(Stopi nazaj in poklekne.)

Hamlet nastopi.

Haml. Sedaj bi stóril, léhko, zdaj, ko moli;
 Bom stóril zdaj. Takó pa gre v nebesa!
 In al' sem maščeval se s tem? — To moram
 Pomisliti. — Zanikarnež očeta
 Mi umori; zato pa jaz, jegóv
 Edini sin, zanikarneža pošljem
 V nebesa?
 Ne, ne: to je plačilo, ne osvéta!
 Nenadoma napadel je očeta,
 Še sitega, v njegovih grehov cvetu.
 Kak je račun njegov, sam Bog to ve,
 Pa kar mi vemo in si mislimo,
 Je slaba ž njim. In sem-li maščevan,

Če ga napadem, ko se očiščuje,
 Ko dobro je pripravljen na ločitev?
 Ne!
 Proč, meč; in pazi na strašnejšo uro!
 Le kadar pije, spi, divjuje, ali
 Pa v krvosmesni postelji leži,
 Pri igri, v kletvi, al' pri drugih činih,
 Ki blizo ne diše po odrešenju:
 Tedaj čem, da k nebesom pete vrže,
 Da duša bo tako prekleta, črna
 Ko pekel, v kateri gre! — Al' mati čaka;
 Ta lek podaljša ti le bolne dni.

(*Hamlet*. odide.)

(*Kralj* vstane in stopi naprej.)

Kralj. Beseda vzdiga se, no mrzlo je srcé,
 Molitev brez občutka pa v nebó ne gre!

(*Odide*.)

Ptičar Blažič.

Jesensko-zimski obraz.

Spisal J. Ogrinec.

(Konec.)

„No, potlej velja, kar si dejala, da je sreča! pravi Blažič vés goreč in s trdno, odločno besedo nadaljuje:

„Da, Jerica, ko bi ti vedela, kako rad te imam jaz, kako te jaz ljubim! Doma ali na lovi v hosti, po dnevi in po noči zmerom na mislih si mi ti! Moraš biti moja! O nikar se ne boj! — Ne vem res, če bom kedaj mogel vzeti te na hišo doma —“ te zadnje besede je govoril malosičneje; potem pa spet hitro vés navdušen pristavi: „pa zato nijsem brez upanja! Brati znam, pisati tudi za silo in morem in hočem tudi še kaj družega. Zavoljo tebe — mislim — bi mogel vse! Danes, ravno prej-le sem sklenil: skušal bom, miroval ne bodem poprej, da, kakor tvoj strije, h kaki grajščini pridem za logarja in potlej — Jerica, ti si še mlada, lahko počakaš dve, tudi še tri leta, in potlej —.“

Jerica je vedela, kaj ji hoče Blažič obljubiti in zagotoviti. Vedela je tudi, da ona, sirota, sama nima pričakovati posebne dote in torej tudi ne dosti upati, da bi jo snubil kak premožnejši, kmetski ženin, ki po navadi vselej poprašuje po dekletovi doti, predno pride jo snubit. Dalje je Blažič

po telesi tako čvrst, po duhu tako dober mladeneč, da so njene oči vselej rade gledale, in nje srce nagibalo se njemu že od prvega seznanja ž njim. Z ozirom na vse to in zlasti na njegovo tako odkritosrčno ljubezen do nje postala je v pričo tacega govorjenja Blažičevega vsa rahla pri sreči, vsa zadovoljna in srečna. Iskra ljubezni, katera jo do zdaj grela jo v prsih, vneti se ji v tem hipu v vroč plamen. Globoko ginjena, z gorko solzico v očeh pravi Blažiču prijemši ga za roka:

„In potlej — jeli vzameš me za ženo? O, kako rada sem tvoja! Dokler, dokler bi bilo treba, rada te čakam!“

„Kaj pa,“ praša Blažič po kratkem molčanju, „kaj pa, ako bi zdaj ali zdaj prišel kak drug — bogat prašat po tebi?“

„Zastonj! Ne marala bi še tacega ne — bog mi je priča!“ odgovori Jerica naglo določno.

„Oh, kako sem jaz srečen, da mi tako praviš Jerica!“ vzklikne Blažič, povzdigne širom roke kvišku, kakor bi hotel objeti celi svet, pa ovije jih le okoli Jerice, in meni:

„Ne vem, kaj naj bi mi dal kdo — milijon! pa bi ne bil tako vesel, kakor, da ti hočeš biti moja! Le kako bi povračal ti to ljubezen. Nimam nič!“

Rekoč to seže v torbo, izvleče stvar, zavito v papir pa jo poda Jerici z besedami:

„To-le vzemi vsaj! Kupil sem za-te, da bi tebi majheno veselja naredil.“

Jerica, ki je brž ogledala konček rudeče, svilnate rute molèti iz zavitka, nekako prestrašeno ostrmi in pravi:

„Blažič, oh zakaj kupuješ tako drage reči — meni! Kje smem jaz jemati to? Saj ne smem!“ In oči se ji žarè od veselja, da se ji vidi, kakó neizrekljivo je osrečil jo ta Blažičev ponudljaj, pa kako rada bi vzela in imela ta dar!

„Zakaj bi ne smela? Moraš mi vzeti! Kupljeno je za-te!“ Govoreč tako ji zavito ruto že stiska v dlan in da bi pregnal ji vsak premislek, pravi:

„Nikar se ne brani! To malenkost plačal sem z denarji, ki sem izkupil jih za živali, ustreljenimi s puško, izposojeno si od tvojega strijca. Koliko več sem torej tudi še njemu dolžen, ali pa tebi.“

Ta Blažičeva opomba nekaj orahli Jeričino sramežljivo branitev; vendar še le po dolgem in gorcem prigovarjanji more jo prenagniti, da prisrčno zahvaljevaje se in trepetaje sprejme njegov ljubezni dar.

Po tem razgovoru in sporazumljenji Jerica spet ročno poprime za prenehano delo. Oprala je že vse, samo brž ožemati ima še nekoliko perila.

„Moram hiteti,“ méni, „stara mati so včeraj nategoma zelo zboleli, da se je bati. Danes sem jim sama na postrežbo. Strije so davej nesli vodo h konjedrki v D.* Ona, pravijo, več vé, ko vsak dohtar! Jutri, če jim ne odleže, pojdem po gospoda — prosili so me prej. Zato tudi perem te prte, da bodo čedni in suhi do jutri.“

Po tem žalostnem naznanilu sam Blažič priskoči pomagat ji ovijati perilo. Ob enem skuša tolažiti jo zavoljo nevarnosti materine. A bolj, ko stare žene gorje, je v tem trenutji pri srci mu lastna sreča, izrečena in zagotovljena mu po ljubeči Jerici. Ožemaje torej zadnji prt, pritegne ga krepko, da voda na vse strani curkom poškropi iz njega in pravi:

„Vidiš Jerica! tako-le bi jaz ožel tistega, ki bi meni hotel tebe jemati.“

Jerica ne more smejati se, a lice se ji vendar nabere na polusmehljaj, pričevaje, da trdo priročni prisposbodljej Blažičev ji tudi v tem trenutji nij nepovšečen. Molčé zbere perilo, zloži v posodo, Blažič ji zadene jo na glavo in sam ž njo odide bolnico obiskat.

Najde jo v polnem brezupnem stanju. Bleda, opadla, vsa onemogla. Bližna smrt ji je očitno zapisana v očeh in na obrazu. Vendar skuša po krščanski, človeški navadi tolažiti jo in prigovarjati ji srčnost, gorko sočutno, kakor le sin svoji materi. Ne umakne se od nje postelje, dokler tudi Miklavž ne pride domov. Stoprv pozno potem se poslovi, bolnici na njeno milo prošnjo rad za trdno obljubivši, da hoče vsaki dan obiskati jo.

Tretji popoldan potem proti večeru, ko Blažič pride v logarjevo vežo, stopi mu Jerica žalostno objokana nasproti rekoč:

„Oh, da si vendar že tù!“

„Kaj pa je?“ praša Blažič, slutèč hudo.

„Stara mati — tako so poprej popraševali po tebi!“ Rekoč mu namigne v hišo.

Blažič tiho vstopi. Miklavž stoji poleg postelje, zamaknen gledèč bolnici v bleđi obraz, kakor bi štel njene dihljaje, počasne in težke.

„Kako pa, ali jim je zelo slabo?“ praša ga Blažič rahlo.

„Zdaj še spi nekaj, pa — menda bo sklenila še nocoj, če ji bog ne dá kaj odložka,“ méni Miklavž.

„Da, pa prej so v najhujših težavah kar v poluspanji zmerom trgali odejo!“ pristavi Jerica z bliščečo roso v očeh.

„Moj oče, ki so na vročinski bolezni ležali, grebli so tudi tako, pa so vendar ozdraveli,“ pravi Blažič, vedoč, da ljudje imajo trganje odeje za pomen, da bolnik si praska svoj grob.

„Bog daj, da bi bilo tako; toda luč tudi zmerom tako poplamikuje in trga se,“ pravi Jerica žalostno.

Blažič se spomni, da če luč v kaki hiši nemirno plamiče, menijo ljudje, da to je znamenje, da v tisti hiši ima kmalu kaka življenja luč ugasniti. Da bi torej potolažil Jerico, reče:

„To je, ko sapa po hiši piha sem ter tja,“ in gre pa trdo zapre nekoliko odprto okno. A luč je še na dalje oblizevala se.

Na enkrat se prebudi bolnica, obrne glavo in zagledoč Blažiča pravi:

„Kaj si prišel Blažé? Bog ti povrni. — Jerica, brž prižgi še eno svečo!“

Kaj vam je spet hujše, mati? Saj ste spali, dobro!“ pravi dekle trepetaje.

„Le nikar se ne straši, ljuba moja. Na sveti nij drugače! Le pojdi pa prižgi!“

Ko Jerica prinese luč, začne bolnica:

„Le mirna bodita oba. Moja ura je prišla. Jaz nimam nič, da bi kaj volila komu. Pa rada sem imela vaju oba. Tudi vidva mene ne pozabita na onem svetu. Molita zdaj pa zdaj kak očenaš zá-me. Jaz hočem boga za vaju prositi v nebesih. — Jerica, daj mi malo vode! Tako. Zdaj pa Jerica — nikar ne pozabi: obleci ti me v tisto črno krilo, ki sem ga kupila predlanskim. Jutri zjutraj pojdeš po Meto Igličevo, da pomaga me dejati na oder in me potlej varuje. Pa glej, da mačka ne pride k meni. Mačke takoj zavohajo mrliča. Zvoni naj mi s tremi in trikrat na dan. Devet let sem zbirala in že hranila tisti denar za zvonjenje! Moja stara obleka naj bode Metina, drugo je tvoje! Jerica, potlej sezi pa tū v zglavje. Klobuč je, pa nekaj dvajsetie v njem. Kolikor jih ostane čez pogreb, je tvojih. Saj napačna nijsem bila, to veš, in usmiljeni bog.“

„Nikar se tako ne ženite z govorjenjem!“ ihti Jerica.

„Jerica — da — pa povedati moram. Zdaj ne bomo dolgo več skupaj. Kar sem bila pri vama, zmerom smo po krščanski ljubili se. Miklavž, ti si bil moj največi dobrotnik na svetu, živ človek ti ne povrne nobeden, kar si storil ti zá-me. Tega ti v smrti ne pozabim in v nebesih ne! Za njim pa sem, Jerica, tebe imela najrajše. Ti si bila moje življenje, moje veselje. O vbogaj, in spoštuj tudi zavoljo mene — svojega, dobrega strijca in rada ga imej na vso moč. Je-li, da boš?“

„Bom, o bom!“ zagotavlja ona in jokaje se nagne preko bolnice.

„Oh Jerica — še nekaj! Bodi pametna, pametna — da ohraniš poštenje! Glej, bog ti je dal zdrav um in zdravo telo; ne pečaj se s človekom nobenim, ki nij dober. Razun strijca je ta Blažič le tudi, ki ga poznam, da je človek vès dober! On je veliko, veliko storil za-mé! Bog mu bode povrnil sto- in stokrat! Njega — imej ga tudi rada, in — če volja je božja — zdaj lahko umrjem!“

Po tem je nekaj časa vse tiho, samo Jerica ihti poluglasno. Na enkrat bolnica krčevito stegne roko, trpek izdihlje se ji izvije iz prsi, na to pa kar obstane.

„Zdaj — zdaj — bog ji pomagaj!“ zakliče Miklavž.

„Jezus, Marija — umirajo!“ vzklikne tudi Jerica naklanjaje se preko umirajoče. A ta že kmalu ne čuje nič več! Njene oči nepremakljivo strmé v strop. V sklenenih rokah ji gori sveča; a luč ne plamiče več, tiho in mirno, kakor snežno-bela cvetlica, stoji zdaj po konci.

„Zdaj je pretrpela!“ pravi Miklavž vzemši svečo.

„Bog jim daj večni raj!“ pristavi Blažič.

Jerica poklekne poleg postelje in milo joka. Blažič ostane celo noč do jutra, da nijsta domača dva sama pri mrliču.

Prihodnji večer je več možkih, zlasti ranjki za življenja znancev zbralo se k njenemu mrtvaškemu odru. Zadnji pride tudi Martin, grajščinski gozdar, poškropi mrliča, poklekne, izmoli menda kak očenašek, potem vstane in usedši se k drugim pravi:

„Tako gremo — eden za drugim. Nazadnje še jaz pridem na vrsto, ka-li?“

Na to nabaše pipo tobaka, ki je v cajnici bil pipravljen za vsacega, pričujočega tobakarja, in pahaje debele dime meni:

„No, že pred sinočnem sem vedel, da bo vsaki čas v naši soseski mrlič.“

„Kako pa, da si vedel to?“ praša jih več radovednih ob enem, ki so že večkrat slišali njega pripovedovati čudne reči, kakoršne se le malokateremu, živemu krstu dogajajo.

„„Spomin se je glasil! Gori v Rovih je bil. Čulo se je pol kakor ukanje, pol kakor tuljenje; pa ne po človeško, ne po živalsko — „spomin!“ pripoveduje Martin.

Tudi drugi nekateri hočejo vedeti, da so pretečeno noč tako ali tako čuli spomina glasiti. Samo Opernikov Šimen pravi, da on niti sinoči niti poprej še nikoli nij čul spomina in celo trdi, da njega niti nikoli nikjer nij ne.

To ugovorjanje še bolj podkuri Martina. Ves ognjen pravi:

„E, to se vé, da vsakemu človeku ne glasi se spomin! Jaz pa, kolikrat sem že slišal in videl ga — kaj bi se pa legal! — Lani, ko je Kavrežka na smrtni postelji ležala, šel sem po večerji skozi dobrovo in blizo nad njeno bajto sem slišal, da je tam po jelšji šumelo, tako kakor bi kapljalo ná-nj ali pa kdo pesek sipal in sipal tjekaj. Pa nij bilo dežja, nij bilo peska — spomin! Umrla bo, mislil sem si, in res je umrla, še tisto noč je umrla! — Pred tremi leti, ko je umiral ranjki Palček, slišal sem, pa je prav pod steno mojo tolklo in tolklo tako, kakor bi kdo žreblje

zabijal v votel les in — ali nij umrl? Umrl! — Enkrat, ne vem že kedaj in o čegavi smrti — čul sem, da je tako čudno zvonilo po noči; toda zvonilo nij nikjer, to dobro vem, da nikjer! — Da, to je čudno — spomin — glasi se in naredi se zdaj tako, zdaj tako, kakor le hoče. Časi je tak, časi ja tak, časi kakor nič, pa je vendar! — Letos, na vernih duš večer sem celo videl ga! Blizo polnoči šel sem mimo pokopališča. Kar pride proti meni, kakor bi kdo bel prt vlekel pri tleh, tako. Pa nij hodil. Nij imelo ne života, ne glave, ne repa ne nog in ne nič — kakor bi bila senca!“

„Potlej pa res nij bilo nič!“ meni Oparnikov Šimen.

„Ko ti pravim, da tako, kakor prt bel!“ zareži Martin in razjarjen popraša:

„Misliš ti, da na svetu res nij reči, da človek ne ve, kakšne in kaj? Kaj pa je to? — Lani, ko smo v Drmakovci sekali gozd, ostanem sam v hosti čez noč, kurim kadim. Ob hrastovem štoru imam puško prislonjeno. Kar — proti polnoči — stopi pred me — no človek nij tak! Velik, na glavi, kakor greben, malo rudeč, malo zelen in zadej na vsaki nogi, kakor petelin, tak krempelj; dobro sem videl! Zija v mé kar molčé, pa zavpijem: Kaj pa češ ti? Nič! pravi, malo tobaka mi daj za kaditi! Poznal sem tega hudirja! Čaki, mislim si, dam ti ga, dam! Zgrabim nabasano puško, nastavim mu v zobe, pa pravim: potegni iz te pipé. Potegne — bum! sprožim mu jo v tisti gobec široki! Pa kaj je? Plune mi kroglo v nos in ti pravi: Prokleta hud tobak imaš ti! Meni — mravlje mi zagomazé po životi, in da nimam križa božjega v žepu, vem, droben sem, kakor pšeno pod stopami — zgubljen, kakor judovska duša! Ko zlodej zagleda pa križec pri „roženkrancú“ skopni kakor meгла.“

Poslušalci od groze strmé.

„Mogoče je, mogoče, a človek bi kar ne verjel,“ menijo do malega vsi. Jerica je počasi primeknila se tikoma k Blažiču in zdaj pošepetala mu:

„Oh, mene je tako groza, Blažič!“

„Nič se ne boj! Saj nij res vse in saj sem pri tebi jaz!“ odgovori jej on prijemši jo za roko.

Drugi dan je pogreb. Pogrebeci so že zbrani pri logarju, samo Blažiča še nij. Kar ga zagledajo prihajati z Rov in v desni nesočega dolgo, rujavo žival — lesico spoznajo že od daleč.

„Ne vem, če se pristuje,“ mēni Blažič prišedši pred nje „da ravno zdaj pred pogrebom pečam se s takimi rečmi, pa Martinova sinočna pripoved, v Rovih je slišal spomina, dalo mi nij mirú. Naj vam povem: dolgo časa že imel sem nastavljeno past. Dve sta se vjeli lesici, pa ena si odgriznila nogo ena pa rep, in obe ušli. Čaki, si mislim! Pripognem bukovo vejo,

vsadim jo poleg luknje v zemljo in zanjko privežem ob njo. Danes pridem in vidim lisico zadavljeno viseti na veji. Vjela se je bila, odskočila, izrovala je vejo, pa to je nesla jo kvišku in — to je bil pač tisti Martinov spomin gori v Rovih.

Poslušalci vsi hvalijo Blažiča, da je tako zvito prekanil lokavo lesico in ti skoraj smešno zaključje primerjaje z Martinovim spominom bi kar smejali se, ako bi ne čutili pričujočega, resnega trenutka. A groze, katere so sinoči navzeli se, iznebè se po polnem.

Kmalu potem vzdignejo mrliča. Počasi se pomika pogrebcev vrsta po ozki dolini, katero ravno opada novi sneg, zagrinjaje jo v bel prt. Hojevju na Rovih čedalje bolj osnežene veje mirno, žalostno tehtajo proti tlom, in mrtvaškega zvonjenja odmev iz ne dalnega zvonika razlega se tako čisto pa milo bridko po tiho dremajoči prirodi okrog in okrog.

Kako čudno se vstrezata gorjè in blagor človeški!

Blažič spremlja mrliča k pogrebu; njemu na strani bridko ihti ljubljeno dekle; in vendar je denašnji dan poln sreče za njega, poln jasne upanja za prihodnost njegovo. V družinskih razmerah je nenadoma pokazal se mu preugodni obrat. Njegov brat je namreč sinoči naznanil, da Količevi iz bližnje vasi so pripravljene njega vzeti za zeta, in da on pa tudi rad sprejema tako ponudbo, ker ondi dobi dobrega polugrunt in Mano, po vsem dobro in hvalevredno nevesto. Pohišstvo Podlaznikovo ostane torej Blažiču, tako je on posnemati mogel že iz sinočnega govornjenja očetovega. In ta zgoda je baš, ki zdanjim najsrčnejim težnjam njegovim na enkrat tako ugodno širi jasno obzorje za dneve bodoče. Zdaj Jerici lahko z mirnim srcem reče: jaz imam svoj dom!

V dobrodejnih mislih na vse to zdaj gredoč za pogrebom ne more drugač, nego srečnega čutiti se na tihem. Vse drugo okolo njega ne zanima ga v tem trenutji kar nič. Niti sicer tako mikalnih lesičjih in zajčjih stopinj, držočih vse križem po rahlem snegu poleg pota, ne vidi jih ne. On marveč le misli na one stopinje, katere naj bode hodil, da prej in po kračjem potu ljubo Jerico pripelje do zaželjenega smotra.

Rad, rad bi on brž tudi njej naznanil vse to. Ali v svesti si, da Jerica v solzah ob grobu stare matere svoje ne bi mogla prav iz srca veseliti se ž njim, sklene razodeti jej svojo srečo o priličnejšem časi.

Dobro uro potem je stara Mina ležala pod črno zemljo.

A iz groba kali novo življenje!

Ko je Jerica obmolila in izsolzila se na gomili, vzdigne jo Blažič in pelje domov. Na razvedrenem, jasnem nebesi pa je zimsko solnce zopet belo svojo prijazno luč lilo na mrzlo zemljo.

Lepše solnce, solnce pomladansko — sijalo in bliščalo je rumeno in hitro pregnalo mrklo strmenje iz gozda in polja. V gozdi, kamor je jeseni in po zimi tako silno potezalo Blažiča v tiho, polumračno zatišje, započelo je zdaj kakor čarobnim mahljejem sto in sto čudotvornih, naravnih močij snovati novo življenje. Polesne, kosmate in perjate živali ljubo družec se druga drugi in razkošno odjekovaje veselje, iskale so vališč in gnjezdšč za svoje mladiče.

Blažič, za to spomlad zadnjikrat na lovu v gozdi, slutēč to sladko hrepenenje v narodi, in v mislih, kako hudo bi njemu bilo, ako bi kdo mu kalil ljubezno razmerje z Jerico, od katere ravno prihaja — vrže puško čez ramo in sklene pol leta odjenjati svojim gozdnim prijateljem. Mejice in mreže in zanjke — potrga jih vse! Na senožeti beli zvonček koprni iz rahle zemlje; na kraji gozda stiska se vijolasto-modri teloh. Utrga oba, zatakne ju za klobuk v znamenje pomirja in sprave s narodo. Doma pa morilno orožje porine v shrambo, izvleče motiko in z očetom urno stopa na polje nad grudo, katero ročno obdelava in s pridom, da stari Podlaznik poleg njega prezadovoljno skimuje s glavo na tihem mislēč si: ponaredil se je fant!

Kakor doma, tako je Blažič pa zdaj tudi med svetom, kakor prerojen, kazal se vsega predrugačenega. Zavoljo njegovega prejšnjega samotarjenja, so vaški vrstniki imeli ga za nekaj prismuknena bebca in zato norce brili nad njim. Od zdaj pa je sē svojim ponosnim postopanjem moral jih na toliko spoštovanje do sebe, da so vsi radi le iskali tovarišije njegove.

Tako je Blažič tudi od sosedov strani prišel v dobro ime.

Na vse te ugodne zaobračaje, pripeti se kmalu po tem še nekaj, kar njegovemu zaporednemu posrečevanju pravo krono položi na glavo. Graščak namreč je logarja Miklavža pozval k sebi za grajskega oskrbnika, ta pa za svojega logarskega namestnika priporočil Blažiča, kot po polnem zanesljivega in po tamošnjem lesovji najbolj udomačenega človeka. Razumi se, s kako neopisljivo radostjo je Blažič prevzel tako ponudbo.

Tako je ptičar Blažič postal, kar si je želel najbolj: logar in kmalu potem tudi — Jeričin mož.

V znani nam koči nad vrati pa mu zdaj mirno visi tista železna past, v katero je vjel svojo zdanjo ženo. In pač bode marsikakega, dolzega večera zimskega imel prijazno priliko svojim malčikom pripovedovati kratkočasno zgodbo o tisti lesičji pasti.

Milica in Sofija.

A. Boleslav.

III.

Tri leta so pretekla. Milica je postala vrla igralka in si pridobila po vseh večih mestih obilo slave. Ako je le njeno ime bilo na gledališčnem listu bráti, bilo je zvečer gledišče natlačeno. Da po tem takem stari ravnatelj glediščne družbe ni nikogar bolj číslal od nje, razume se samo od sebe.

Sofija je sedaj nastopila svoje štirnajsto leto. Njena krasota se je popolnoma razvila. Bila je deklica vitke rasti, bledega lica, črnih oči in kodrastih črnih lasi, ki so ji ležali ob snegobelem tilniku. Kot igralka sicer ni do take slave prišla ko njena sestra, a s svojo čarobno krasoto in milino očaravala je občinstvo tako, da ji je že začelo čestokrat ploskati, ko je jedva nastopila. —

Kakor se nežna pomladanska vijolica razevita, od dné do dné krasnejša postaja, jutri bolj ko danes duhti in mami s svojim sladkim duhom pisanega metulja, ki leta krog nje, zdaj bliže zdaj dalje; — na enkrat pa začne bledeti, žalostno glavico povesi, list za listom od cveta odpada: tako je bilo tudi s krasno Sofijo.

Dobila je za nekaj časa dopust in se podala na posestvo rajne matere, ki ga je še vedno stara gospa Jera oskrbljevala. Nihče ni mogel uzrok njene bolezni ráztolmačiti; kajti bila je v dveh dneh zdrava in bolna. Lice ji je upadlo, po glavi jo je vročica sprehajala, čutnice so bile napete, s kratka ves život je bil oslabel in hirajoč, kakor je to navada le pri zelo starih ljudeh.

Milica bi jo bila srčno rada spremila, da bi ji tem ljubeznivejša postrežnica bila v njeni bolezni; a žalibože ni mogla dopusta dobiti koj, nego ravnatelj ji je obljubil, da zamore to še le čez kakih štirnajst dni storiti, ko si začasno drugo igralko poišče. Priporočila je torej Sofija vsej skrbi gospe Jere, da prav materno za njo skrbi in sestrice tem brže okreva. Smela se je pa tudi zanesti na zvestobo stare gospé. —

Milica je popraševala vedno skrbno, kako se sestrici godi, a veselega naznanila, da bi ji bilo bolje, je zastonj pričakovala. Zvedela je, da ni hujše, kar se telesnega zdravja tiče, a tem bolj jo je žalilo slišati, da na duši boleha, in to od dne do dne bolj. —

IV.

Družba gledališnih igralcev se je sedaj pomnožila za eno osebo. Bil je to mlad čeden gospodič, poprej dijak viših šol v mestu D . . . , kjer je bila ravno tačas družba. Poprej jako marljiv obiskovalec gledišča in

občudovalec genija — ne toliko lepote — Miličine, je, da naravnost povemo, dal prašnim klopem slovo in se posvetil temu stanu, ker je bil od glave do pet zaljubljen v Milico. Ni vedel na kakov način bi se ji drugače približati mogel in v strahu, da bi ga slavna igralka ne marala, ako bi bil v stroki, v katerej je ona do verhunca slave dospela, popolnoma nevednež.

Jože Košen, tako mu je bilo ime, bil je poseben in redek značaj. Ni mu bilo mar ženske lepote, nego tista gospodična je pri njem dokaj veljala, ki je bila vsestransko izobrazena, ki je mnogo klasikov — grškega Homerja ne izvzemši — od prve do zadnje strani prečitala, ki je znala, kedaj je bil Rim postavljen, kedaj so Kartago razrušili, kedaj je vladal Karol veliki, kedaj je bila Amerika najdena, kedaj in kdo je prinesel tobak v Evropo, kdo korün — kuhati ga znati ni treba, — kje leži Jeruzalem, kod se pride v Pariz, kje je Ljubljana, kje izvira Sava, kot teče Savinja, i. t. d.

Da je tako lahkomiselnost šole zapustil, je lahko umeti, ako pomislimo, da je bil edini sin bogatih starišev v trgu Ž. — Mislil si je, kaj mi pomaga polna glava vednosti, poln predel denarja, ako je srce prazno ljubezni, in ako Milica ta genij, ta muza v človeški podobi moja ne bi bila.

Tako si je naš Košen mislil, šel in zmagal.

V.

Vlak je ravnokar pridrdral iz mesta D . . . do mesta C. in tam na kolodvoru ves zasopihan obstal. Potniki stopajo iz vozov in med njimi zagledamo kmalu tudi našo Milico, ko stopa iz voza; pomaga ji nek elegantno oblečen gospodič, vitke rasti, podolgovatega, bledega obličja, z naočnikom na malo upognenem nosu, dolgi lasje, kostanjeve barve mu mahljajo po ramah. Ker še tega naši čitatelji ne poznajo po zvanosti — pač pa po značaju —, hočemo jim povedati, če že niso uganili, da je ta gospodič bil: Jože Košen.

„Zdaj sva dospela do mojega rojstnega mesta,“ reče ona.

„Če se ne bova v mestu dalje mudila, stopil bom torej po voz,“ reče on.

„Odideva koj,“ odgovori Milica, „mene jako skrbi Sofija, čem preje tem raje bi jo videla.“

Usedeta na voz in oddrdrata po gladki cesti proti severu. Kmalo dospeta do vasi, ki je štela kakih dvanajst hiš, katere so stale raztresene ob nizkem griči.

„Tukaj sva zdaj na konci najinega potovanja,“ spregovori Milica, stopi iz voza in se oklene roke Jožetove ter stopa tako na njegovej desni skoz vas.

Ko zagleda na konci vasi zelenkasto pobarvano hišo, in jo spremljevalcu zaznamuje za domačo, poprosi ga, naj je ne spremi koj noter, ampak naj blagovoli tukaj nekoliko oddaljen počakati.

„Zakaj bi ne smel z Vami?“ vpraša radovedno.

„Jaz Vas zdaj koj ne morem predstaviti,“ odgovori s pomislekom. „Hotela sem Vas le do tod pripeljati, da bote vedeli, kakošen je naš kraj. Pojdite v gostilno in pridite čez eno uro nazaj. Ne vem, v kakem položaji svojo drago sestro Sofijo najdem; morda je že mrtva.“

„Upam, da ste se v zadnjem obziru zmotili“ on odgovori, „pa vendar se hočem v gostilno podati, kakor želite. Če je Vas toliki strah in tolika skrb za Sofijo s tem pohodom pri konci, potem nikarte dalje odlašati najine poroke; hočeva jo obhajati pod to streho. Ste s tem zadovoljni, ste enakih misli, Milica?“

Na to ni ona ničesar odgovorila, nego pogledala ga je, nekoliko se nasmehljaje, v obraz. To je bilo njemu zadosti jasno znamenje, da se njene misli popolnoma ujemajo z njegovimi, poljubil jo je na ustni in se počasi odstranil.

Milica je gledala nekaj časa za njim s pogledom, ki je pričal, kako prisrčno ga ljubi. Saj ga je pa tudi lahko, kajti Jože Košen je bil krasen in izvrsten mladeneč, ki ji je bil udan s dušo in sreem. Njegovo ljubezen si je pridobila, ker ni bila posebna krasotica, samo po svojem talentu.

Približevala se je že domačemu vrtu, ki je bil pred hišo. Že je odprla majhna vratica in šla po stezici s peskom posuti čez vrt, kar ji pride spremljan od gospe Jere nek bradat gospod iz hiše nasproti. Jera ga predstavi kot doktorja zdravilstva.

„Gospod doktor,“ rekla je Milica s tresočim se glasom, „povejte mi, kako je mojeji sestri? Ali še živi?“

Doktor se je postavil z učenim, resnim obrazom pred njo.

„Še živi,“ bil je odgovor, in Milici se je odvalil težek kamen od srca. „Vendar je bolezen nevarna“, je nadaljeval. „Ne morem je prav za prav razumeti; moja umetnost me tukaj zapušča, in ne vem, če jo bom mogel rešiti. Pripravite se na najhujše, draga gospodična — čemu bi Vam resnico prikrival — jaz mislim, da je Sofija zgubljena. Zdravila nimajo moči to ustaviti, kar njeno mlado življenje razjeda. Ona hira. Življenje v njej je kakor plamen kake sveče, ki je že skoraj do zadnjega konca pri-gorela. Nekaj dni še utegne hirati, morda nekaj mesecev; pa najmanjše vznemirjenje, kaka nenavadna prikazen, in luč njenega življenja bo ugasnila. Tega ne zabite! Nocoj pridem še enkrat.“

Doktor se je poslovil in odšel skozi májhna vrtna vratica.

(Konec prih.)

Potovanje v Rim.

Val. Gašparšič.

L' Italia, che il mar circonda
E l' Appennin divide . . .

Dante.

I.

Od stare Bologne do lepe Firence drči železnični vlak. Visoki stolpi, velikanske cerkve, prvi hribi apeninskih planin, na enem teh imenitna cerkev „Santuario“ na levi roki, — na desni rodno polje, raztezajoče se proti Ferrari, v katerem polji stoji Bologna, zavoljo tega „la grassa“ (tolsta) nazvana.

V Apeninah smo. Vedno više do Pistoje gre naš pot; potem zopet dole; vsak trenotek razodeva nam krasne slike apeninskega sveta. Došedši v Firence zagledamo „biser in kinč“ toskanske zemlje. Zopet dalje naprej! Mimo jezera „lacus Trasimenus“ imenovanega, mimo Peruggie, mimo veselega Foligua, za valovi reke Tibera do „Monte rotondo“ — vedno sredi hribov vije se naš pot.

Zdaj se razmaknejo hribovi, in po osemnajst-urni vožnji od Firence zadoni nam krik: Roma! Roma!

Mi stopimo iz voza, gledamo, kje je Rim. Rima ni. Mi se obrnemo proti zahodu (Rim je proti jugu) in vidimo „porta Pia.“ Od tod drži lepa cesta med lepim angležkim vrtom doli. Od daleč se vidijo hribči. Porta Pia bila so ona vrata, skozi ktera so Francozi primarširali, Garibaldija premagavši.

Blizu tam stoji ena najlepših cerkev: „St. Maria di Vittoria.“ Na severni strani od nje leži polje „Campo pretoriano,“ kjer novi Rim zidajo. Zdi se nam, da po planoti hodimo; drugi dan se tega prepričamo.

Zdaj gledamo proti vzhodu; na neki gori vidimo veliko cerkev: „St. Maria Maggiore.“ Po klanci doli gredé pridemo na „monte Quirinale“ k mestu. Od St. Maria Maggiore pridemo, po hribtu onega griča gredé, do „Porta S. Lorenzo;“ od tod drži ena steza na levo do „campo santo“ in „chiesa S. Lorenzo.“

Od porte S. Lorenzo naravnost prihajamo do bazilike: S. Giovanni Laterano, od tod črez lepi trg in potem črez klanec doli nahajamo se kmalu na monte Esquillino (S. Pietro Montorio), kjer stoji bazilika „S. Pietro in vincoli“ in „chiesa S. Pietro in carceri.“ Hitro smo tudi na Campidoglio (kapitoliju) in tu stoječi gledamo v „Forum Romanum“ kakor v neko široko jamo.

Zdaj pa gremo v mesto do Tibera, potem črez most v Trastevere. Tu vidimo „colle Vaticano,“ kateri za Vatikanom proti Tiberu drži, tako da med Vatikanom in colle Vaticano ena steza proti „Museo Clementino“ v Vatikanu pelje, colle Vaticano pa se poleg Tibera obrača. Tega griča konec

se imenuje „Mons Janiculus.“ Od tod uživamo radosten razgled na volske in sabinske hribe. Ne daleč od tod vidimo grič: „monte Aventino.“ —

Sedaj pak pridemo, korakaje k mestu, do monte cavallo. Obrnimo se na desno po planoti proti monte Pincio. Tu se nam dober kos Rima odpre, namreč predel Trastevere. Od daleč vidimo baziliko Sv. Petra. Tu se usedimo k kratkemu premišljevanju: „That must giveus pause“ (Haml.).

Šest sto let je minolo, ko je Rienzi, pozneje tribun, na Aventinu stal govore: „Nesrečno mesto! Ti kralj tisočerih narodov, oropan od svojih otrok.“ Razmére časov so si podobne: „nič novega pod solncem.“ Ondaj papež pregnan v Avignon, sedaj v Vatikan zaprt; ondaj nov poglavar na Kapitoliji, sedaj nov kralj na monte Quirinale. —

Lepa cesta vodi na desno mimo palače Berberini v mesto na piazza del popolo, a mi gremo na ravnost doli po visokih stopnjicah, na katerih smo sedeli. Kakor je „Osservatore Romano“ stopil v Rim, da dobro vse opazuje, tako hočemo i mi. Precej zagledamo najlepšo ulico: corso di Roma. Po tem corsu je šel Caesar na Kapitol, predno je bil umorjen; tod so se na Kapitol vozili Augustus in rimski zmagovalci. Zemlja pod nami je klasična, in zato gledimo kakor „Osservatore,“ če še kaj klašičnega zapazimo. Kder so nekđaj Gracechi in Coriolanus zgodovino delali, tam zdaj mnihl našo pozornost vzbujajo. Kakova prememba časov za dve tisoč let!

Po neprijaznem Rimu doli hodé pridemo do Tibera, in črez most, kjer stoji castello S. Angelo. Od tod so papeži mnogokrat Saracene v Tiber zapodili. O tej priliki omenjamo, da se Vatikan kot trđjava lahko proti sozračniku brani; kajti colle Vaticano mu proti jugu, Tiber voda proti vzhodu in castello S. Angelo proti severu močno brambo dajejo.

Po dolgi ulici poleg Tibera pridemo do velikega in lepega trga: piazza S. Pietro. Z daleka na višini stoji bazilika S. Pietro. Dvojnato stebrišče, na desno in na levo, proti Vatikanu in Tiberu, ograja trg S. Petra; na stebrišči stojé lepi kipi. Pod stopnjicami, po katerih gremo v baziliko, stojé velikanski kipi S. Petra in Pavla. Tudi stoji tam obelisk, o katerem se bere, da je videl Izraelce, ko so se iz Egipta selili; tudi so tu ogromni vodometi. Vodo v Rimu visoko čislajo, zdi se nam, ko da paganska ideja o bogu Neptunu med ljudstvom še vedno živi. Po vseh velikih trgih vidimo krasne studence („fontane“), ktere stari Neptun s svojo mokro družino kinča. Ta voda je tudi prav studéna. Vodovode imeli so uže stari Rimljani; nekteri teh se še vidijo dobro obranjeni, kakor n. pr. Dioklecianovi; pa tudi papa Pij deveti je milijonov za nje izdal, kakor sem v Rimu slišal.

Stopimo sedaj črez trg v baziliko. V resnici je ona velikanska. Človeka se nekakov strah loti, kedar to velikansko delo v prvič zagleda. Sploh menim, laška umetnost, kakova se v cerkvah razodeva, nima para

na svetu. Tudi je število teh umotvorov silno veliko. Kdor je videl vse tiste nebeško lepe dome v Milanu, Torinu, Genovi, Bologni, Firenzi in po drugih mestih, ta previdi brž istinitost Bulwer-ovega izreka: „Umetnost začina pri oltarji.“ —

Ko stopimo iz bazilike na trg nazaj, zagledamo starčka ter ga vprašamo, more li nam pokazati hospic „all' anima“, ki je ustanovljen za Avstrijane; pristavljamo, ka imamo nek pozdrav na rektorja tega hospica. Pojdite z menoj, reče, in me, izprašujoč, kaj sem vse videl, opozori: ali sem tudi videl v cerkvi S. Petra blizu papeževega oltarja nek veliki kip? Ko mu pritrdim, pravi stavec: Videli ste stolp (kip), kažoč papeža blagoslov dajočega; pred njim kleči žena, držeča otroka za roko. Dosti je sicer takih kipov, ki predstavljajo pape, ustanovnike duhovskih redov i. t. d., a omenjeni kip je pred vsemi čudo umetnosti, zdi se, ka tu mramor govori. Romar, ki ta kip zagleda, poklekne nehoté in je od jega lepote zamaknen; on občuduje mojstra, kterege roka premore tako krasoto iz kamena vstvariti. Kdor nij tega kipa videl, pravi stavec vznesen, nij bil v našem Rimu. Ali, nadaljuje stavec, da Vam povem pomen tega čudovitega kipa! Bila je nek-daj španska deklica; imela je sinka nezakonskega iz velike pregrehe spočetega. Po vsej španski deželi je duhovniki niso hoteli odvezati. Šla je torej v Rim pred papeža, a vhoda in zaslišanja i tu nij dobila. Potrta in pobita hodi reva s svojim sinkom delj časa okoli Vatikana. Enega dne se zgodi, da stopi papež iz Vatikana, in ko deklico z daleka zagleda, kakti navdihnen tega, kar ona želi od njega, k njej besedo izreče: „Žena, tebi so grehi odpuščeni!“ Ta trenotek je vpodobljen v onem kipu. — Med starčevim pogovorom pridemo do hospica all' anima. (Konec pride.)

Knjževni ogled.

J. Pajk.

Predsedništvo „Maticе slovenske v Ljubljani“ razposlalo je 20. svečana poročilo, iz kojega kratko tu posnemamo. Društvo je 4. februarja t. l. doživelo deseto obletnico. Členov šteje 2305, imetja pa črez 61.000 for. Med daritelji je tudi naš presvitli cesar. V vsem je Matica do zdaj potrošila 34.000 for. Knjig je izdala sedemindvajsetero; zemljekazov devetero. Med temi knjigami je 18tero samostalnih spisov; ostali so prevodi ali pak predelovanja tujih izvornikov (9). Zanimivo je, da med prirodoslovnimi knjigami nijedna nij izvorno delo. Iziti imajo v kratkem: „Letopis za 1872 in 1873.“ „Slovenstvo I. del“ in zemljekazi: „Italija - Nemčija - Evropska Turčija.“ Matematičnega dela Matica šče do zdaj nijednega nij izdala; tako tudi filozofičnega in filologičnega ne, razve „Slovnice českega jezika z berilom.“ Ostaja torej Matici šče mnogo literarnega polja načeti. Ker je sredstev in podpore Matici dovolj, treba je samó pisateljem brinoti se, da se vrzeli naše literature zadelajo. Naši pisatelji nahajajo torej pri Matici mnogo in hvaležnega dela, kterege naj se resno lotijo! Pa tudi občinstvo naj podpira Matico kakor sploh v s a k n a r o d n i zavod!

Popravek. Na 80. str. letošnje „Zore“ čitaj „zlatih smokev“ ne „smodkev.“ Ured.

 Denašnja „Zora“ ima 3. štev. „Vestnika“ za prilogo.

Izdajatelj i odgovorni urednik: Martin Jelovšek.

Tisk in založba „Narodne tiskarne“ v Mariboru.